ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 6

«06» դեկտեմբերի 2023թ.

ԷԻԿ/բ-129, Քաղաքացիական իրավունք 2, ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 042101.00.6, Իրավագիտություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 042101.01.6, Իրավագիտություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ իրավագիտության բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ առկա, հեռակա
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա 2-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝ Վարդուհի Հովնանյան
/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ vardubi.hovnanyan@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում 3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները 3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 4
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները . . . .
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների . . . .
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը . . . .
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները . . . .
8. Դասավանդման մեթոդներ. . . . .
9. Ուսումնառության մեթոդները . . . .
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը . . . .
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ. . . . .
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ. . . . .
    - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ. . . . .
    - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ. . . . .
    - 12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ. . . . . .
    - 12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ . . . . . .
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում. . . . .
14. Գնահատում. . . . .
    - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում. . . . .
    - 14.2. Հարցաշար. . . . .
    - 14.3. Գնահատման չափանիշներ. . . . .
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ. . . . .

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. **Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].**

«Քաղաքացիական իրավունք 2» դասընթացը կարևորվում է իրավագիտության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 042101.01.6 կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. **Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.**

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողին ծանոթացնել քաղաքացիական իրավահարաբերությունների կարգավորման առանձնահատկություններին, դրանց մասնակցող սուբյեկտների իրավասուբյեկտությանը, իրավունքներին ու պարտականություններին, քաղաքացիական իրավունքի օբյեկտների կարգավիճակին, իրավունքների պաշտպանության եղանակներին ու կարգին

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- ուսանողների մոտ ձևավորել համապատասխան հմտություններ վերլուծելու նոր գիտելիքն ու այն համադրելու արդեն իսկ գոյություն ունեցողի հետ
- ուսանողների մոտ ձևավորելու վերլուծական մտածողություն
- ձևավորելու քննադատական մտածողություն, ստացած նոր գիտելիքը սինթեզելու կարողություն

3. **Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.**

«Քաղաքացիական իրավունք 2» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը 042101.01.6 «Իրավագիտություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող մասնագիտական առարկաներից:

4. **Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և /կամ կոմպետենցիաները.**

«Քաղաքացիական իրավունք 2» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

Գիտելիք

Գիտելիք և իմացություն

1) Հայաստանի և այլ երկրների պետության և իրավունքի պատմության վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

2) Իրավունքի հիմնական ճյուղերի (մասնավորապես՝ սահմանադրական իրավունքի, վարչական իրավունքի և վարչական դատավարության, քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության, աշխատանքային իրավունքի, քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության, էկոլոգիական իրավունքի, միջազգային հանրային իրավունքի, դրանց սկզբունքների, ինստիտուտների, նորմերի ծագումնաբանության և էության, այդ ինստիտուտների և նորմերի օրենսդրական ամրագրման և կիրառման գործընթացի վերաբերյալ հիմնարար և համակարգված գիտելիք:

Հմտություն

Գիտելիքի և իմացության կիրառում

1) Կարող է կիրառել մասնագիտական գիտելիքներն առավել հաճախ հանդիպող իրավական խնդիրների լուծման համար:
2) Կարող է ինքնուրույն կազմել և մշակել իրավական փաստաթղթեր, տալ իրավաբանական եզրակացություններ, տրամադրել իրավաբանական խորհրդատվություն:
3) Կարող է բանակցություններ վարել, ներկայացնել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, պետության և համայնքի իրավունքներն ու օրինական շահերը:
4) Կարող է իրավունքի մեկնաբանման կանոնների կիրառմամբ պարզաբանել իրավական նորմերը և պայմանագրերը:
5) Կարող է օրինական մեթոդներով որոնել և գտնել վերաբերելի դատական և իրավական այլ ակտեր կամ այլ տեղեկություններ, օգտագործել դրանք մասնագիտական ոլորտում խնդրի լուծման համար, ինչպես նաև՝ հետևել իրավական ակտերի փոփոխություններին:
6) Կարող է վերհանել իրավական խնդիրը, տարբերակել գործի լուծման համար էական փաստերը, որոշել կիրառելի իրավական նորմը և կիրառել փաստերի նկատմամբ, եզրահանգում անել գործի լուծման վերաբերյալ:

Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

1) Կարող է մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնել, բացատրել, ինչպես նաև՝ ստանալ իրավագիտության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, փաստարկներ, խնդիրներ և լուծումներ:
2) Կարող է իր գործունեության ընթացքում կիրառել ՏՀՏ-ներ և այլ մասնագիտական գործիքներ՝ իրավական խնդիրների լուծումն ապահովելու համար:
3) Կարող է հավաքել, մշակել և մեկնաբանել իրավական հիմնախնդիրներին վերաբերող քանակական և որակական տվյալներ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար:
4) Կարող է հետևել մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոններին՝ պատասխանատվությամբ իրականացնելով իր մասնագիտական գործառույթները:

Ընդհանրական իմացական կարողություններ (ներառյալ դատողություններ անելը)

1) Կարող է դրսևորել քննական և փաստարկված վերլուծական մոտեցում՝ իրավական խնդիրները բացահայտելու և դրանց լուծման ուղիները մշակելու համար:
2) Կարող է մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ցուցաբերել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական մոտեցում

Կարողունակություն

Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն (ներառյալ սովորելու կարողությունները)

1) Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, մասնագիտական գրականությունը և ինտեգրվելու հարափոփոխ բազմամշակութային աշխատանքային միջավայրին:
2) Ունակ է՝ անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը:

3) Տիրապետում է բավարար գիտելիքների և կարողությունների՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում իրավագիտության բնագավառում ուսումը շարունակելու համար:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
ԳԿ9 խնդիրների լուծում,
ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,
ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. **Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].**

«Քաղաքացիական իրավունք 2» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել իրավագիտական մասնագիտական գործունեության ընթացքում, մագիստրատուրայում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և իրավագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. **Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	**5 կրեդիտ/150 ժամ**	

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն	36	
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք	34	
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	80	
Ընդամենը	150	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	քննություն	

7. **Ուսումնական աշխատանքների տեսակները**[4] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:
Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել նյութի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:
Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:
Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝
    - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
    - **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
    - **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
    - **Կլոր սեղան –** ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
    - **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
    - **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:

[5] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համա-պատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխ-նոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ հա-մացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տետր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներններն են՝**[6] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր.

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[7]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում.

[6] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
[7] Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[8].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Սեփականության իրավունք:	2	2			
2.	Քաղաքացիների սեփականության իրավունքը:	4	2			
3.	Իրավաբանական անձանց սեփականության իրավունք	4	2			
4.	Պետական և համայնքային սեփականություն:	2	2			
5.	Ընդհանուր սեփականության իրավունք:	4	2			
6.	Սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը:	2	2			
7.	Սահմանափակ իրային իրավունքներ:	2	2			
8.	Ընդհանուր ուսմունք պարտավորությունների մասին	4	2			
9.	Քաղաքացիաիրավական պայմանագիր:	2	2			
10.	Պարտավորությունների կատարումը:	2	4			
11.	Պարտավորությունների կատարման ապահովումը: Պարտավորությունների կատարման ապահովումը:	4	4			
12.	Պատասխանատվությունը պարտավորությունների խախտման համար:	2	4			
13.	Պարտավորությունների դադարումը:	2	4			
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		36	34			

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

[8] Նման է օրացուցային պլանին

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Բարսեղյան Տ.Կ., Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական իրավունք, առաջին մաս, 2-րդ հրատ.	Եր., 2009
2.	Ավետիսյան Վ.Դ., Մեղրյան Ս.Գ. Քաղաքացիական իրավունք (գործնական պարապմունքների ձեռնարկ). Մաս առաջին.	2006. ԵՊՀ հրատ.
3.	ՀՀ Սահմանադրություն	
4.	ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք	
5.	ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի թիվ 06-2454/2006 թ. քաղաքացիական գործով 28.09.2006թ. կայացված վճիռը:	
6.	ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի թիվ ԱՎԴ2/0443/02/11 քաղաքացիական գործով 19.10.2012թ. կայացված վճիռը:	
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	ՀՀ հողային օրենսգիրք	
2.	«ՀՀ պետական, հանրային և համայնքային բնակարանային ֆոնդի սեփականաշնորհման մասին» ՀՀ օրենք:	
3.	Հայկական ՍՍՀ քաղաքացիական իրավունք, հատոր 1, Ս.Հ. Հովհաննիսյանի խմբ.	Եր., ԵՊՀ հրատ., 1978
4.	Гражданское право. Учебник. Под ред. А.П. Сергеева.	М., 2010.
5.	Гражданское право. Учебник. Под ред. Е.А. Суханова.	М., 2010.
6.	Комментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации: части первой (постатейный). Под ред. Н.Д. Егорова и А.П. Сергеева.	М., 2005.
7.	Иоффе О.С. Избранные труды. В 4-х томах. Т. I.	М., 2004.
8.	Суханов Е.А. Лекции о праве собственности	М., 1991.
9.	Маттеи У., Суханов Е.А. Основные положения права собственности.	М., 1999.
10.	К.И.Скловский. Собственность в гражданском праве. 4-ое изд. СТАТУТ.	2008
11.	Крашенинников П.В. Современные проблемы права собственности и иных вещных прав на жилые помещения	М., 1997.
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1 Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[9]

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն4

1.	Սեփականության իրավունք:	1. Սեփականության և սեփականության իրավունքի հասկացությունը, ծագումը և տեսակները: Սեփականության իրավունքի սուբյեկտները, օբյեկտները: 2. Սեփականության իրավունքի բովանդակությունը՝ տիրապետման, օգտագործման և տնօրինման իրավազորությունները: 3. Սեփականության իրավունքի ձեռք բերման հիմքերը: 4. Սեփականության իրավունքի դադարման հիմքերը:	2	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
2.	Քաղաքացիների սեփականության իրավունքը:	1. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի հասկացությունը: 2. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի առաջացման հիմքերը: 3. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի օբյեկտների շրջանակը: 4. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի ներքո գտնվող գույքի քանակն ու արժեքը: 5. Հողամասը որպես քաղաքացիների սեփականության իրավունքի հատուկ օբյեկտ: 6. Բնակելի տարածությունը որպես քաղաքացիների սեփականության իրավունքի հատուկ օբյեկտ: Բնակելի և ոչ բնակելի տարածությունների հասկացությունը և հատկանիշները: 7. Գործարարությամբ զբաղվող քաղաքացիների սեփականության իրավունքը: 8. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի բովանդակությունը:	4	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
3.	Իրավաբանական անձանց սեփականության իրավունք	1. Իրավաբանական անձի սեփականության իրավունքի հասկացությունը: 2. Իրավաբանական անձանց սեփականության իրավունքի սուբյեկտները: 3. Տնտեսական ընկերակցությունների և ընկերությունների սեփականության իրավունքի ծագման հիմքերը: 4. Հիմնադիր անձանց (մասնակիցների) իրավունքները գույքի նկատմամբ: 5. Կանոնադրական կապիտալի բնութագիրը: 6. Տնտեսական ընկերակցությունների և ընկերությունների սեփականության իրավունքի բովանդակությունը: 7. Կոոպերատիվների սեփականության իրավունք: 8. Հասարակական միավորումների, հիմնադրամների, կրոնական, բարեգործական կազմակերպությունների և իրավաբանական անձանց միությունների սեփականության իրավունքը:	4	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
4.	Պետական և համայնքային սեփականություն:	1. Պետական սեփականության իրավունքի հասկացությունը: 2. Պետական սեփականության իրավունքի առաջացման և դադարման հիմքերը: 3. Պետական սեփականության իրավունքի օբյեկտների	2	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

		շրջանակը: 4. Պետական սեփականության իրավունքի բովանդակությունը: 5. Համայնքային սեփականության իրավունք:		
5.	Ընդհանուր սեփականության իրավունք:	1. Ընդհանուր սեփականության հասկացությունը և ծագման հիմքերը: 2. Ընդհանուր սեփականության տեսակների (բաժնային, համատեղ) հասկացությունը և ընդհանուր բնութագիրը: 3. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունք: 4. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունքի ծագման հիմքերը: 5. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունքում համասեփականատերերի բաժինները որոշելու կարգը: Բաժնի մեծացման հիմքերը: 6. Ընդհանուր բաժնային սեփականության ներքո գտնվող գույքի տիրապետումը, օգտագործումը: 7. Ընդհանուր բաժնային սեփականության ներքո գտնվող գույքի բաժանումը և բաժնի առանձնացումը ընդհանուր գույքից: Դրամական փոխհատուցում տրամադրելու հիմքերը և կարգը: 8. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունքում բաժնի օտարման իրավունքը և դրա իրականացման կարգը: Բաժնի ձեռքբերման նախապատվության իրավունքը: 9. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունքում համասեփականատիրոջ բաժնի վրա բռնագանձում տարածելու կարգը: 10. Ընդհանուր համատեղ սեփականության իրավունք: 11. Ընդհանուր համատեղ սեփականության իրավունքի ծագման հիմքերը: 12. Ընդհանուր համատեղ սեփականության ներքո գտնվող գույքի տիրապետումը, օգտագործումը և տնօրինումը: 13. Ընդհանուր համատեղ սեփականության իրավունքում համասեփականատիրոջ բաժնի վրա բռնագանձում տարածելու կարգը:	4	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
6.	Սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը:	1. Սեփականության իրավունքի պաշտպանության հասկացությունը: 2. Սեփականության իրավունքի պաշտպանության եղանակները: 3. Վինդիկացիոն հայցի հասկացությունը և նշանակությունը: 4. Վինդիկացիոն հայց հարուցելու (վինդիկացիայի) հիմքերը: 5. Վինդիկացիայի սուբյեկտները: 6. Վինդիկացիոն հայցը բավարարելու հիմքերը: Բարեխիղճ և անբարեխիղճ ձեռքբերողների հասկացությունը: 7. Անբարեխիղճ և բարեխիղճ ձեռք բերողից գույքը հետ պահանջելը: Բարեխիղճ ձեռքբերողի իրավունքների պաշտպանության	2	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

		անհրաժեշտությունը: 8. Վինդիկացիա և հայցային վաղեմություն: 9. Գույքն ուրիշի ապօրինի տիրապետությունից վերադարձնելու ժամանակ կատարվող հաշվարկները: 10. Սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը տիրապետությունից զրկելու հետ չկապված խախտումներից (նեգատոր հայց): 11. Սեփականության իրավունքի ճանաչման հայց:		
7.	Սահմանափակ իրային իրավունքներ:	1. Սահմանափակ իրային իրավունքներն իրային իրավունքների համակարգում: 2. Սահմանափակ իրային իրավունքների առանձնահատկությունները: 3. Իրային իրավունքների օբյեկտները: 4. Գրավի իրավունքը որպես սահմանափակ իրային իրավունք: 5. Պահումը որպես սահմանափակ իրային իրավունք: 6. Հողամասի մշտական օգտագործման իրավունք: 7. Բնակելի տարածության օգտագործման իրավունք, հասկացությունը, սուբյեկտները և օբյեկտը: Բնակելի տարածության օգտագործման իրավունքի դադարումը: 8. Փաստացի տիրապետումը: 9. Սերվիտուտի հասկացությունը: Սերվիտուտի տեսակները (կամավոր և հարկադիր): 10. Լրիվ տնտեսավարման և օպերատիվ կառավարման իրավունքները որպես սահմանափակ իրային իրավունքներ	2	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
8.	Ընդհանուր ուսմունք պարտավորությունների մասին	1. Պարտավորության հասկացությունը: 2. Պարտավորական իրավահարաբերությունների տարբերությունը սեփականության հարաբերություններից: 3. Պարտավորությունների ծագման հիմքերը: 4. Պարտավորական իրավունքի հասկացությունը: Պարտավորական իրավունքի ենթաճյուղային բնույթը: 5. Պարտավորական իրավունքի համակարգը: Պարտավորությունների դասակարգումը: 6. Պարտավորությունների սուբյեկտները, օբյեկտները և բովանդակությունը: 7. Անձանց բազմաթվությունը պարտավորության մեջ: 8. Բաժնային, համապարտ և լրացուցիչ պարտավորություններ: 9. Հետադարձ պահանջի (ռեգրեսի) իրավունք: 10. Անձանց փոփոխությունը պարտավորության մեջ. հասկացությունը, եղանակներն ու հետևանքները: 11. Պահանջի զիջումը (ցեսիա). հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները, կարգը և ձևը: 12. Պարտքի փոխանցումը. հասկացությունը, պայմանները, կարգը և ձևը	4	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

9.	Քաղաքացիաիրավական պայմանագիր:	1. Քաղաքացիաիրավական պայմանագրի հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Պայմանագրի ազատության սկզբունքը: Պայմանագիր կնքելու պարտականությունը: 3. Քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի դասակարգումը: 4. Պայմանագրի բովանդակությունը: Պայմանագիր և օրենք: Պայմանագրի էական պայմանները: Պայմանագրի առարկան որպես պայմանագրի էական պայման: Պայմանագրի սովորական և պատահական պայմանները: Կողմերի ռեկվիզիտների հասկացությունը և նշանակությունը: 5. Պայմանագրի ձևը: Բանավոր կնքվող պայմանագրեր: Կոնկլյուդենտ գործողությունները և լռությունը պայմանագիր կնքելիս: Հասարակ գրավոր ձևով կնքվող պայմանագրեր: Հասարակ գրավոր ձևը չպահպանելու հետևանքները: Նոտարական վավերացման ենթակա պայմանագրեր: Նոտարական ձևը չպահպանելու հետևանքները: Պայմանագրերից բխող իրավունքների պետական գրանցումը: 6. Պայմանագրի կնքման կարգը: Օֆերտայի հասկացությունը և բովանդակությունը: Ակցեպտի հասկացությունը և բովանդակությունը: Պայմանագրի կնքման պահը ըստ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի: Պայմանագրի կնքումը մեկ փաստաթղթի ձևով: Փաստաթղթերի փոխանակման միջոցով պայմանագրի կնքումը: Օֆերտայի և ակցեպտի հետկանչը. հասկացությունը, կանոնները և հետևանքները: Ուշացումով ստացված ակցեպտ: 7. Պայմանագիրը փոփոխելը և լուծելը կողմերի փոխադարձ համաձայնությամբ: Պայմանագիրը փոփոխելը և լուծելը կողմերից մեկի պահանջով:Պայմանագիրը փոփոխելու և լուծելու ձևը:	2	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
10.	Պարտավորությունների կատարումը:	1. Պարտավորությունների կատարման հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Պարտավորությունների կատարման սկզբունքները: Պարտավորությունների ռեալ կատարման սկզբունքը: Պարտավորությունների պատշաճ կատարման սկզբունքը: Խնայողության սկզբունքը: Գործնական պարկեշտության (էթիկայի) սկզբունքը: 3. Պարտավորությունների կատարման սուբյեկտները: Պարտավորության կատարումը երրորդ անձի օգտին: Պարտավորության կատարումը երրորդ անձի կողմից: 4.	2	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

		Պարտավորության կատարման առարկան: Դրամական պարտավորությունների կատարումը: 5. Պարտավորության կատարման որակը: 6. Պարտավորության կատարման ժամկետը: 7. Պարտավորության կատարման վայրը և եղանակը:		
11.	Պարտավորությունների կատարման ապահովումը: Պարտավորությունների կատարման ապահովումը:	1. Պարտավորությունների կատարման ապահովման հասկացությունը և միջոցները: 2. Տուժանքի հասկացությունը և տեսակները: 3. Գրավի հասկացությունը: Գրավի ծագման հիմքերը: Գրավի պայմանագիրը և այդ պայմանագրի ձևը: Գրավի առարկա: Գրավատուի և գրավառուի իրավունքներն ու պարտականությունները: 4. Գրավի տեսակները՝գրավական, գրավատուն հանձնված գույքի գրավ, իրավունքի գրավ, դրամական միջոցների գրավ, կոշտ գրավ, շրջանառության մեջ գտնվող ապրանքների գրավ և հիփոթեք: Գրավի իրավունքի պետական գրանցումը: 5. Երաշխավորության հասկացությունը: 6. Երաշխիք: 7. Կանխավճար: Կանխավճարի տարբերությունն ավանսից: 8. Պահում:	4	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
12.	Պատասխանատվությունը պարտավորությունների խախտման համար:	1. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության տեսակները: 3. Քաղաքացիական պատասխանատվության պայմանները: 4. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության չափը: 5. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվությունից ազատելու հիմքերը: Պատահարի և անհաղթահարելի ուժի հասկացությունը:	2	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
13.	Պարտավորությունների դադարումը:	1. Պարտավորությունների դադարման հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Պարտավորությունների դադարման հիմքերը: 3. Պարտավորությունների դադարումը կատարմամբ: 4. Հրաժարագին: 5. Հաշվանցում: 6. Պարտատիրոջ և պարտապանի համընկնում: 7. Պարտավորության դադարումը նորացմամբ: 8. Պարտքի ներում: 9. Պարտավորությունների դադարում կատարման անհնարինության պատճառով: 10. Պարտավորության դադարումը պետական ակտի հիման վրա: 11. Պարտավորության դադարումը պարտապանի կամ պարտատիրոջ մահվան և իրավաբանական անձի լուծարման հիմքով:	2	ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

12.2 Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքան ակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]
1.	Սեփականության իրավունք:	1. Սեփականության և սեփականության իրավունքի հասկացությունը, ծագումը և տեսակները: Սեփականության իրավունքի սուբյեկտները, օբյեկտները: 2. Սեփականության իրավունքի բովանդակությունը՝ տիրապետման, օգտագործման և տնօրինման իրավազորությունները: 3. Սեփականության իրավունքի ձեռք բերման հիմքերը: 4. Սեփականության իրավունքի դադարման հիմքերը:	2		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
2.	Քաղաքացիների սեփականության իրավունքը:	1. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի հասկացությունը: 2. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի առաջացման հիմքերը: 3. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի օբյեկտների շրջանակը: 4. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի ներքո գտնվող գույքի քանակն ու արժեքը: 5. Հողամասը որպես քաղաքացիների սեփականության իրավունքի հատուկ օբյեկտ: 6. Բնակելի տարածությունը որպես քաղաքացիների սեփականության իրավունքի հատուկ օբյեկտ: Բնակելի և ոչ բնակելի տարածությունների հասկացությունը և հատկանիշները: 7. Գործարարությամբ զբաղվող քաղաքացիների սեփականության իրավունքը: 8. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի բովանդակությունը:	2		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
3.	Իրավաբանական անձանց սեփականության իրավունք	1. Իրավաբանական անձի սեփականության իրավունքի հասկացությունը: 2. Իրավաբանական անձանց սեփականության իրավունքի սուբյեկտները: 3. Տնտեսական ընկերակցությունների և ընկերությունների սեփականության	2		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		իրավունքի ծագման հիմքերը: 4. Հիմնադիր անձանց (մասնակիցների) իրավունքները գույքի նկատմամբ: 5. Կանոնադրական կապիտալի բնութագիրը: 6. Տնտեսական ընկերակցությունների և ընկերությունների սեփականության իրավունքի բովանդակությունը: 7. Կոոպերատիվների սեփականության իրավունք: 8. Հասարակական միավորումների, հիմնադրամների, կրոնական, բարեգործական կազմակերպությունների և իրավաբանական անձանց միությունների սեփականության իրավունքը:			
4.	Պետական և համայնքային սեփականություն:	1. Պետական սեփականության իրավունքի հասկացությունը: 2. Պետական սեփականության իրավունքի առաջացման և դադարման հիմքերը: 3. Պետական սեփականության իրավունքի օբյեկտների շրջանակը: 4. Պետական սեփականության իրավունքի բովանդակությունը: 5. Համայնքային սեփականության իրավունք:	2		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
5.	Ընդհանուր սեփականության իրավունք:	1. Ընդհանուր սեփականության հասկացությունը և ծագման հիմքերը: 2. Ընդհանուր սեփականության տեսակների (բաժնային, համատեղ) հասկացությունը և ընդհանուր բնութագիրը: 3. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունք: 4. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունքի ծագման հիմքերը: 5. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունքում համասեփականատերերի բաժինները որոշելու կարգը: Բաժնի մեծացման հիմքերը: 6. Ընդհանուր բաժնային սեփականության ներքո գտնվող գույքի տիրապետումը, օգտագործումը: 7. Ընդհանուր բաժնային սեփականության ներքո գտնվող գույքի բաժանումը և բաժնի առանձնացումը ընդհանուր գույքից: Դրամական փոխհատուցում տրամադրելու հիմքերը և կարգը: 8. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունքում բաժնի օտարման իրավունքը և դրա իրականացման կարգը: Բաժնի ձեռքբերման նախապատվության իրավունքը: 9. Ընդհանուր բաժնային սեփականության իրավունքում համասեփականատիրոջ բաժնի վրա բռնագանձում տարածելու կարգը: 10. Ընդհանուր համատեղ	2		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

		սեփականության իրավունք: 11. Ընդհանուր համատեղ սեփականության իրավունքի ծագման հիմքերը: 12. Ընդհանուր համատեղ սեփականության ներքո գտնվող գույքի տիրապետումը, օգտագործումը և տնօրինումը: 13. Ընդհանուր համատեղ սեփականության իրավունքում համասեփականատիրոջ բաժնի վրա բռնագանձում տարածելու կարգը:			
6.	Սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը:	1. Սեփականության իրավունքի պաշտպանության հասկացությունը: 2. Սեփականության իրավունքի պաշտպանության եղանակները: 3. Վինդիկացիոն հայցի հասկացությունը և նշանակությունը: 4. Վինդիկացիոն հայց հարուցելու (վինդիկացիայի) հիմքերը: 5. Վինդիկացիայի սուբյեկտները: 6. Վինդիկացիոն հայցը բավարարելու հիմքերը: Բարեխիղճ և անբարեխիղճ ձեռքբերողների հասկացությունը: 7. Անբարեխիղճ և բարեխիղճ ձեռք բերողից գույքը հետ պահանջելը: Բարեխիղճ ձեռքբերողի իրավունքների պաշտպանության անհրաժեշտությունը: 8. Վինդիկացիա և հայցային վաղեմություն: 9. Գույքն ուրիշի ապօրինի տիրապետությունից վերադարձնելու ժամանակ կատարվող հաշվարկները: 10. Սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը տիրապետությունից զրկելու հետ չկապված խախտումներից (նեգատոր հայց): 11. Սեփականության իրավունքի ճանաչման հայց:	2		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
7.	Սահմանափակ իրային իրավունքներ:	1. Սահմանափակ իրային իրավունքներն իրային իրավունքների համակարգում: 2. Սահմանափակ իրային իրավունքների առանձնահատկությունները: 3. Իրային իրավունքների օբյեկտները: 4. Գրավի իրավունքը որպես սահմանափակ իրային իրավունք: 5. Պահումը որպես սահմանափակ իրային իրավունք: 6. Հողամասի մշտական օգտագործման իրավունք: 7. Բնակելի տարածության օգտագործման իրավունք, հասկացությունը, սուբյեկտները և օբյեկտը: Բնակելի տարածության օգտագործման իրավունքի դադարումը: 8. Փաստացի տիրապետումը: 9. Սերվիտուտի հասկացությունը: Սերվիտուտի տեսակները (կամավոր և			

		հարկադիր): 10. Լրիվ տնտեսավարման և օպերատիվ կառավարման իրավունքները որպես սահմանափակ իրային իրավունքներ			
8.	Ընդհանուր ուսմունք պարտավորությունների մասին	1. Պարտավորության հասկացությունը: 2. Պարտավորական իրավահարաբերությունների տարբերությունը սեփականության հարաբերություններից: 3. Պարտավորությունների ծագման հիմքերը: 4. Պարտավորական իրավունքի հասկացությունը: Պարտավորական իրավունքի ենթաճյուղային բնույթը: 5. Պարտավորական իրավունքի համակարգը: Պարտավորությունների դասակարգումը: 6. Պարտավորությունների սուբյեկտները, օբյեկտները և բովանդակությունը: 7. Անձանց բազմաթվությունը պարտավորության մեջ: 8. Բաժնային, համապարտ և լրացուցիչ պարտավորություններ: 9. Հետադարձ պահանջի (ռեգրեսի) իրավունք: 10. Անձանց փոփոխությունը պարտավորության մեջ. հասկացությունը, եղանակներն ու հետևանքները: 11. Պահանջի զիջումը (ցեսիա). հասկացությունը, հիմքերը, պայմանները, կարգը և ձևը: 12. Պարտքի փոխանցումը. հասկացությունը, պայմանները, կարգը և ձևը	4		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
9.	Քաղաքացիաիրավական պայմանագիր:	1. Քաղաքացիաիրավական պայմանագրի հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Պայմանագրի ազատության սկզբունքը: Պայմանագիր կնքելու պարտականությունը: 3. Քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի դասակարգումը: 4. Պայմանագրի բովանդակությունը: Պայմանագիր և օրենք: Պայմանագրի էական պայմանները: Պայմանագրի առարկան որպես պայմանագրի էական պայման: Պայմանագրի սովորական և պատահական պայմանները: Կողմերի ռեկվիզիտների հասկացությունը և նշանակությունը: 5. Պայմանագրի ձևը: Բանավոր կնքվող պայմանագրեր: Կոնկլյուդենտ գործողությունները և լռությունը պայմանագիր կնքելիս: Հասարակ գրավոր ձևով կնքվող պայմանագրեր: Հասարակ գրավոր ձևը չպահպանելու հետևանքները:	4		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

		Նոտարական վավերացման ենթակա պայմանագրեր: Նոտարական ձևը չպահպանելու հետևանքները: Պայմանագրերից բխող իրավունքների պետական գրանցումը: 6. Պայմանագրի կնքման կարգը: Օֆերտայի հասկացությունը և բովանդակությունը: Ակցեպտի հասկացությունը և բովանդակությունը: Պայմանագրի կնքման պահը ըստ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի: Պայմանագրի կնքումը մեկ փաստաթղթի ձևով: Փաստաթղթերի փոխանակման միջոցով պայմանագրի կնքումը: Օֆերտայի և ակցեպտի հետկանչը. հասկացությունը, կանոնները և հետևանքները: Ուշացումով ստացված ակցեպտ: 7. Պայմանագիրը փոփոխելը և լուծելը կողմերի փոխադարձ համաձայնությամբ: Պայմանագիրը փոփոխելը և լուծելը կողմերից մեկի պահանջով:Պայմանագիրը փոփոխելու և լուծելու ձևը:			
10.	Պարտավորությունների կատարումը:	1. Պարտավորությունների կատարման հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Պարտավորությունների կատարման սկզբունքները: Պարտավորությունների ռեալ կատարման սկզբունքը: Պարտավորությունների պատշաճ կատարման սկզբունքը: Խնայողության սկզբունքը: Գործնական պարկեշտության (էթիկայի) սկզբունքը: 3. Պարտավորությունների կատարման սուբյեկտները: Պարտավորության կատարումը երրորդ անձի օգտին: Պարտավորության կատարումը երրորդ անձի կողմից: 4. Պարտավորության կատարման առարկան: Դրամական պարտավորությունների կատարումը: 5. Պարտավորության կատարման որակը: 6. Պարտավորության կատարման ժամկետը: 7. Պարտավորության կատարման վայրը և եղանակը:	4		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
11.	Պարտավորությունների կատարման ապահովումը: Պարտավորությունների կատարման ապահովումը:	1. Պարտավորությունների կատարման ապահովման հասկացությունը և միջոցները: 2. Տուժանքի հասկացությունը և տեսակները: 3. Գրավի հասկացությունը: Գրավի ծագման հիմքերը: Գրավի պայմանագիրը և այդ պայմանագրի ձևը: Գրավի առարկա: Գրավատուի և գրավառուի իրավունքներն ու պարտականությունները: 4. Գրավի տեսակները՝ գրավական,	4		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

		գրավատուն հանձնված գույքի գրավ, իրավունքի գրավ, դրամական միջոցների գրավ, կոշտ գրավ, շրջանառության մեջ գտնվող ապրանքների գրավ և հիփոթեք: Գրավի իրավունքի պետական գրանցումը: 5. Երաշխավորության հասկացությունը: 6. Երաշխիք: 7. Կանխավճար: Կանխավճարի տարբերությունն ավանսից: 8. Պահում:			
12.	Պատասխանատվությունը պարտավորությունների խախտման համար:	1. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության տեսակները: 3. Քաղաքացիական պատասխանատվության պայմանները: 4. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության չափը: 5. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվությունից ազատելու հիմքերը: Պատահարի և անհաղթահարելի ուժի հասկացությունը:	4		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11
13.	Պարտավորությունների դադարումը:	1. Պարտավորությունների դադարման հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Պարտավորությունների դադարման հիմքերը: 3. Պարտավորությունների դադարումը կատարմամբ: 4. Հրաժարագին: 5. Հաշվանցում: 6. Պարտատիրոջ և պարտապանի համընկնում: 7. Պարտավորության դադարումը նորացմամբ: 8. Պարտքի ներում: 9. Պարտավորությունների դադարում կատարման անհնարինության պատճառով: 10. Պարտավորության դադարումը պետական ակտի հիման վրա: 11. Պարտավորության դադարումը պարտապանի կամ պարտատիրոջ մահվան և իրավաբանական անձի լուծարման հիմքով:	4		ՊԳ 1-6, ԼԳ 1-11

12.3 Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[11]
1.					

12.4 Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[12]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[13]
1.						

13 Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[14]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

[11] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն
[12] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[13] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն
[14] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14 Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[15]:

14.1 Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

Գնահատման մեթոդներն և չափորոշիչներն ուղղորդված են կրթության վերջնարդյունքներին

- Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում
- Ինքնուրույն աշխատանքների /անհատական առաջադրանքներ/ հաշվառում և գնահատում
- Դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում

Ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում ՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2 Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է բանավոր քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 բանավոր քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.3 Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

<u>**Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)**</u>

Ընդգրկված թեմաները.

Ընդգրկված հարցեր.

1. Սեփականության իրավունքի հասկացությունը:
2. Սեփականության իրավունքի բովանդակությունը:
3. Սեփականության իրավունքի ձեռքբերման հիմքերը:

---

[15]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

4. Սեփականության իրավունքի դադարման հիմքերը:
5. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի հասկացությունը:
6. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի առաջացման հիմքերը:
7. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի օբյեկտները:
8. Քաղաքացիների սեփականության իրավունքի բովանդակությունը:
9. Իրավաբանական անձանց սեփականության իրավունքի հասկացությունը:
10. Տնտեսական ընկերակցությունների և ընկերությունների սեփականության իրավունքը:
11. Կոոպերատիվների սեփականության իրավունքը:
12. Հասարակական միավորումների, կրոնական, բարեգործական կազմակերպությունների, հիմնադրամների և իրավաբանական անձանց միությունների սեփականության իրավունքը:
13. Պետական սեփականության իրավունք հասկացությունը:
14. Պետական սեփականության իրավունքի օբյեկտները:
15. Պետական սեփականության իրավունքի ծագման և դադարման հիմքերը:
16. Պետական սեփականության իրավունքի բովանդակությունը:
17. Համայնքային սեփականության իրավունք:
18. Ընդհանուր սեփականության իրավունքի հասկացությունը:
19. Ընդհանուր բաժնային սեփականություն:
20. Ընդհանուր համատեղ սեփականություն:
21. Սեփականության իրավունքի պաշտպանության հասկացությունը և քաղաքացիաիրավական եղանակները:
22. Ուրիշի ապօրինի տիրապետումից գույքը հետ պահանջելը և այդ ժամանակ կատարվող հաշվարկները:
23. Սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը տիրապետումից զրկելու հետ չկապված խախտումներից:
24. Սեփականության իրավունքի ճանաչման հայց:
25. Իրային իրավունք հասկացությունը:
26. Իրային իրավունքի տեսակները:

<u>**Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)**</u>

Ընդգրկվող թեմաները.

Ընդգրկված հարցեր.

1. Պարտավորության հասկացությունը, տեսակները և տարրերը:
2. Պարտավորությունների դասակարգումը:
3. Պարտավորությունների ծագման հիմքերը:
4. Անձանց բազմաթիվությունը պարտավորության մեջ:
5. Անձանց փոփոխությունը պարտավորության մեջ:
6. Ռեգրեսային պարտավորություններ:
7. Պայմանագրի հասկացությունը և նշանակությունը:

8. Պայմանագրի տեսակները:
9. Պայմանագրի բովանդակությունը և ձևերը:
10. Պայմանագրի կնքման կարգը:
11. Պայմանագրի փոփոխելը և լուծելը:
12. Պարտավորության կատարում հասկացությունը և սկզբունքները:
13. Պարտավորության պատշաճ կատարման պայմանները:
14. Պարտավորությունների կատարման ապահովում հասկացությունը և միջոցները:
15. Տուժանք:
16. Գրավ:
17. Երաշխավորություն:
18. Երաշխիք:
19. Նախավճար:
20. Պահում:
21. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության հասկացությունը, դրա տեսակները և նշանակությունը:
22. Քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության պայմանները և չափը:
23. Պատասխանատվությունից ազատելու պայմանները:
24. Պարտավորությունների դադարում հասկացությունը և դրա տեսակները:
25. Պարտավորությունների դադարման ընդհանուր հիմքերը:

14.4 Գնահատման չափանիշները[16].

- Տեսական գիտելիքները:
- Սեմինար պարապմունքները՝ 3 ստուգում:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ 1 ստուգում:

[16] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ **042101.00.6, իրավագիտություն**

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **042101.01.6, իրավագիտություն**

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ իրավագիտության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԷԻԿ/բ-129– Քաղաքացիական իրավունք 2			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	70	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	34
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	80		
	Ընդամենը	150		
Ստուգման ձևը	Քննություն, ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ուսանողին ծանոթացնել քաղաքացիական իրավահարաբերությունների կարգավորման առանձնահատկություններին, դրանց մասնակցող սուբյեկտների իրավասուբյեկտությանը, իրավունքներին ու պարտականություններին, քաղաքացիական իրավունքի օբյեկտների կարգավիճակին, իրավունքների պաշտպանության եղանակներին ու կարգին:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. **Գիտելիք** *Գիտելիք և իմացություն* 1) Հայաստանի և այլ երկրների պետության և իրավունքի պատմության վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք: 2) Իրավունքի հիմնական ճյուղերի (մասնավորապես՝ սահմանադրական իրավունքի, վարչական իրավունքի և վարչական դատավարության, քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության, աշխատանքային իրավունքի, քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության, էկոլոգիական իրավունքի, միջազգային հանրային իրավունքի, դրանց սկզբունքների, ինստիտուտների, նորմերի ծագումնաբանության և էության,			

	այդ ինստիտուտների և նորմերի օրենսդրական ամրագրման և կիրառման գործընթացի վերաբերյալ հիմնարար և համակարգված գիտելիք: **Հմտություն** *Գիտելիքի և իմացության կիրառում* 1.) Կարող է կիրառել մասնագիտական գիտելիքներն առավել հաճախ հանդիպող իրավական խնդիրների լուծման համար: 3) Կարող է ինքնուրույն կազմել և մշակել իրավական փաստաթղթեր, տալ իրավաբանական եզրակացություններ, տրամադրել իրավաբանական խորհրդատվություն: 4) Կարող է բանակցություններ վարել, ներկայացնել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, պետության և համայնքի իրավունքներն ու օրինական շահերը: 5) Կարող է իրավունքի մեկնաբանման կանոնների կիրառմամբ պարզաբանել իրավական նորմերը և պայմանագրերը: 6) Կարող է օրինական մեթոդներով որոնել և գտնել վերաբերելի դատական և իրավական այլ ակտեր կամ այլ տեղեկություններ, օգտագործել դրանք մասնագիտական ոլորտում խնդրի լուծման համար, ինչպես նաև՝ հետևել իրավական ակտերի փոփոխություններին: 7) Կարող է վերհանել իրավական խնդիրը, տարբերակել գործի լուծման համար էական փաստերը, որոշել կիրառելի իրավական նորմը և կիրառել փաստերի նկատմամբ, եզրահանգում անել գործի լուծման վերաբերյալ: *Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ* 1) Կարող է մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնել, բացատրել, ինչպես նաև՝ ստանալ իրավագիտության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, փաստարկներ, խնդիրներ և լուծումներ: 2) Կարող է իր գործունեության ընթացքում կիրառել ՏՀՏ-ներ և այլ մասնագիտական գործիքներ՝ իրավական խնդիրների լուծումն ապահովելու համար: 3) Կարող է հավաքել, մշակել և մեկնաբանել իրավական հիմնախնդիրներին վերաբերող քանակական և որակական տվյալներ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար: 4) Կարող է հետևել մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոններին՝ պատասխանատվությամբ իրականացնելով իր մասնագիտական գործառույթները: *Ընդհանրական իմացական կարողություններ (ներառյալ դատողություններ անելը)* 1) Կարող է դրսևորել քննական և փաստարկված վերլուծական մոտեցում՝ իրավական խնդիրները բացահայտելու և դրանց լուծման ուղիները մշակելու համար: 2) Կարող է մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ցուցաբերել

	նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական մոտեցում **Կարողունակություն** *Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն (ներառյալ սովորելու կարողությունները)* 1) Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, մասնագիտական գրականությունը և ինտեգրվելու հարափոփոխ բազմամշակութային աշխատանքային միջավայրին: 2) Ունակ է՝ անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը: 3) Տիրապետում է բավարար գիտելիքների և կարողությունների՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում իրավագիտության բնագավառում ուսումը շարունակելու համար:
Դասընթացի բովանդակությունը	ԹԵՄԱ 1 Սեփականության իրավունք: ԹԵՄԱ 2 Քաղաքացիների սեփականության իրավունքը: ԹԵՄԱ 3 Իրավաբանական անձանց սեփականության իրավունք ԹԵՄԱ 4 Պետական և համայնքային սեփականություն: ԹԵՄԱ 5 Ընդհանուր սեփականության իրավունք: ԹԵՄԱ 6 Սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը: ԹԵՄԱ 7 Սահմանափակ իրային իրավունքներ: ԹԵՄԱ 8 Ընդհանուր ուսմունք պարտավորությունների մասին ԹԵՄԱ 9 Քաղաքացիաիրավական պայմանագիր: ԹԵՄԱ 10 Պարտավորությունների կատարումը: ԹԵՄԱ 11 Պարտավորությունների կատարման ապահովումը: Պարտավորությունների կատարման ապահովումը: ԹԵՄԱ 12 Պատասխանատվությունը պարտավորությունների խախտման համար: ԹԵՄԱ 13 Պարտավորությունների դադարումը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է «ՎՊՀ ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ»-ին համապասախան:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Բարսեղյան Տ.Կ., Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական իրավունք, առաջին մաս, 2-րդ հրատ., Եր., 2009: 2. Ավետիսյան Վ.Դ., Մեղրյան Ս.Գ. Քաղաքացիական իրավունք (գործնական պարապմունքների ձեռնարկ). Մաս առաջին. 2006. ԵՊՀ հրատ. 3. ՀՀ Սահմանադրություն: 4. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք: 5. ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի թիվ 06-2454/2006 թ. քաղաքացիական գործով 28.09.2006թ. կայացված վճիռը: **6.** ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի թիվ ԱՎԴ2/0443/02/11 քաղաքացիական գործով 19.10.2012թ. կայացված վճիռը: Լրացուցիչ-

	1. ՀՀ հողային օրենսգիրք 2. «ՀՀ պետական, հանրային և համայնքային բնակարանային ֆոնդի սեփականաշնորհման մասին» ՀՀ օրենք: 3. Հայկական ՍՍՀ քաղաքացիական իրավունք, հատոր 1, Ս.Հ. Հովհաննիսյանի խմբ., Եր., ԵՊՀ հրատ., 1978. 4. Гражданское право. Учебник. Под ред. А.П. Сергеева. М., 2010. 5. Гражданское право. Учебник. Под ред. Е.А. Суханова. М., 2010. 6. Комментарий к Гражданскому Кодексу Российской Федерации: части первой (постатейный). Под ред. Н.Д. Егорова и А.П. Сергеева. М., 2005. 7. Иоффе О.С. Избранные труды. В 4-х томах. Т. I. М., 2004. 8. Суханов Е.А. Лекции о праве собственности. М., 1991. 9. Маттеи У., Суханов Е.А. Основные положения права собственности. М., 1999. 10 К.И.Скловский. Собственность в гражданском праве. 4-ое изд. СТАТУТ.2008 11. Крашенинников П.В. Современные проблемы права собственности и иных вещных прав на жилые помещения, М., 1997. 12. Щенникова Л.В. Вещные права в гражданском праве России. М., 1996. 13. Андреев В.К. Право собственности в России. М., 1993. 14. Масевич М.Г. Основания приобретения права собственности на бесхозяйные вещи. В кн.: Проблемы современного гражданского права. Отв. ред. В.Н. Литовкин, В.А. Рахмилович. М., 2000. 15.Колпакова А.В. Формы собственности и их соотношение. В кн.: Актуальные проблемы гражданского права. Под ред. С.С. Алексеева. М., 2000.